

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan sorularımın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sn. Taner Yıldız tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Prof. Dr. Metin Lütfi BAYDAR

Aydın Milletvekili

Enerji üretimi, insan yaşamının ergonomik çıkarları gözetilerek; yaşamın kaliteli bir hal alması için uygulanan çabanın bir ürünüdür denebilir. İnsan yaşamına faydalı olmayan bir enerji üretimi, kendi varlık nedenine de aykırıdır. İnsan, doğanın bir parçası olduğu için; doğanın çıkarlarına ve faydasına olmayan hiçbir şey, insanın faydasına ve çıkarına da olamaz. Şu halde enerji üretiminin varlık nedeni; hem insanın ve hem de doğanın çıkarlarına ve korunmasına yönelik olmalıdır. Doğaya zarar veren bir enerji üretiminin, insana yararı olduğundan bahsedilemez. Unutulmamalıdır ki; enerji üretimindeki ekonomik çıkar ile doğaya verilen zarar arasındaki dengenin boyutu, medeni gelişkinliğin de bir göstergesidir.

Gelişmiş toplumlarda jeotermal üretim, bu denge gözetilerek, yani çevre kirliliğine neden olmadan, doğayı koruyarak yapılmaktadır. Seçim bölgem olan Aydın İli Germencik İlçesi'nde faal olan jeotermal santraller ise; bu en temel üretim ilkesinden bile yoksun olarak çalışmaktadır. Doğru yöntemlerle uygulandığında temiz ve yenilenebilir bir enerji üretim sistemi olan jeotermaller, ilimizde, üretim esnasında; atmosfere salınan buhar ve çevreye bırakılan su atıkları nedeniyle adeta "zehir merkezleri" olarak anılmaktadır. Jeotermal üretimindeki bu sıkıntı nedeniyle; ünlü tarihçi Heredot'un "Gökyüzünün altındaki en güzel yeryüzü" biçiminde tanımladığı bu topraklar, ne yazık ki bugün bir zehir havzası haline dönmeye başlamıştır.

Daha evvel "1. Sınıf Gayri Sıhhi Müesseseler" içinde yer alan Jeotermal santraller, yapılan çeşitli değişikliklerle, ilginç bir şekilde "Değirmen Taşı Atölyeleri" gibi müesseselerle eş değer sayılmış ve "2. Sınıf Gayri Sıhhi Müesseseler" içine sokulmuştur. Bununla paralel gelişen süreçte, ÇED raporunun, jeotermal santral açmak için zorunlu bir ön şart olmaktan çıkarılması sonucunda, sabahtan erken kalkan, Germencik'te istediği noktaya kuyu açar olmuştur. Bu değişiklikte birlikte, adeta "mantar" gibi Aydın'ın her noktasında ortaya çıkmaya başlayan jeotermal santraller, ilimizdeki birinci sınıf tarım arazilerini ve yaşam alanlarını işgal etmiş durumdadır. ÇED raporlarının zorunlu olmaktan çıkartılıp, il valilerinin inisiyatifine bırakılan bir alana çekilmesi neticesinde ise; faaliyette olan jeotermal santrallerin %95'i için ÇED raporu istenmediği görülmüştür. Yine daha evvel Bakanlar Kurulu'nda olan "toprakları kamulaştırma yetkisi"nin Enerji Piyasası Denetleme Kurulu'na devredilmesiyle istedikleri yerde jeotermal santrali açabilme özgürlüğüne kavuşan işletmeler, "köpeksiz köyde değneksiz gezer" olmuşlardır adeta. Durum o kadar vahim bir hal almıştır ki; bugün Aydın topraklarının %70'i Jeotermal santrallerin kullanımına açılmıştır.

Bununla beraber; üretim sırasında santrallerin çıkardığı zehirli akışkanlar, reenjekte yöntemiyle tekrar yer altına bırakılmadığı için, yer yüzeyine ve nehirlerle bırakılarak; doğal çevre, yüzey suları ve toprak zehirlenmektedir. Ayrıca santrallerin havaya saldığı zehirli buharlar ile hava kirliliği had safhaya ulaşmıştır. Çevreye salınan akışkanın yüksek oranda; Lityum, Borik Asit, Arsenik, Kurşun, Cıva, Hidrojen Sülfür ve Amonyak barındırdığı ve yine aynı şekilde havaya salınan buharın yüksek oranda; Karbondioksit, Hidrojen, Sülfür, Amonyak, Cıva ve Borik Asit taşıdığı bilimsel incelemeler neticesinde ortaya çıkmıştır. Tüm bu zehirli bileşimler, başta kanser olmak üzere, alerjik

rahatsızlıklara, kalp ve solunum hastalıklarına neden olmaktadır. Aynı şekilde bu zehirli atıkların; "engelli" çocuk doğumlarına ve çocuklarda mental ve fiziksel sorunlara sebep olduğu bilinmektedir. İlimizde jeotermal santrallerin artışına paralel olarak, son yıllarda görülen kanser vakalarının ve solunum sistemi hastalıklarının artışı ve bu hastalıklara bağımlı ölümlerdeki oranın yükselişi, bu gerçeğin altını en acı biçimde çizmektedir. Ayrıca, uzmanların yaptığı tüm incelemelerde; ilimizde, jeotermal işletmelerin yaygınlaşmasıyla birlikte; incir, pamuk ve kestane gibi ürünlerde yoğun bir rekolte ve kalite düşüklüğünün yaşandığı ortaya çıkmıştır.

Kısacası; Jeotermal üretimdeki suların ve buharın kontrolsüz olarak doğaya salınımı nedeniyle; Aydın'da başta insan yaşamı olmak üzere, tarım arazileri, özellikle de incir, pamuk, kestane, zeytin üretimi ve hayvan ve bitki popülasyonları büyük tehlike altındadır. Yapılan araştırmalarda, bu durumun, insan sağlığı ve 1 milyon dekar tarım arazisi ile Büyük Menderes Nehri için büyük tehdit oluşturduğu gözlemlenmiştir. Kanser vakalarının artmasına, tarım arazilerinin bozulmasına ve ekosistemin çözülmesine neden olan bu olumsuz tablonun esas yaratıcısı; başta, çeşitli yasal değişikliklerle, doğanın ranta açılmasını ve kaçınılmaz olarak tahribatını kolaylaştırıcı politikalar geliştirmiş olan hükümet ile var olan reenjeksiyon sistemini kullanmak yerine akışkanları doğrudan Büyük Menderes Nehri'ne bırakmayı tercih eden işletmelerin çıkara dayalı yaklaşımlarıdır.

Bu bağlamda;

- 1) Jeotermal santrallerin açılması için gerekli bir şart olan 'Çevresel Etki Değerlendirmesi' raporu hangi gerekçelerle zorunlu olmaktan çıkarılmıştır?
- 2) Çeşitli zehirli bileşmelerin yeryüzüne çıkmasına neden olduğu, bilimsel incelemelerle de ortaya konmuş olan 'Jeotermal Enerji Üretimi', ne gibi gerekçelerle 2. Sınıf Sıhhi Müesseseler kategorisine alınmıştır?
- 3) İsteme yetkisi tamamen valiliklere devredilen ÇED raporunun, valiliklerce işletmelerin %95'inden istenmemiş olması durumu, fiili olarak ÇED raporlarının kimi işletmeler için valiliklerce "rafa kaldırıldığı" anlamına gelmiyor mu?
- 4) Kendisinden ÇED raporu istenen işletmeler hangileridir ve hangi saiklerle diğer işletmelerden istenmeyen bu rapor, sadece bu işletmelerden istenmiştir?
- 5) ÇED raporu istenen işletmelerin sayısı nedir ve bu sayının kaçına olumlu kaçına olumsuz yanıt verilmiştir?
- 6) Aydın'da ÇED raporu istenmeyen toplam kaç adet jeotermal santral vardır ve bunların ilçelere göre dağılımı nedir?
- 7) Başta Germencik olmak üzere, ülkemizdeki jeotermal santrallerin daha fazla çevre kirliliğine mahal vermemesi adına, ne gibi denetimler yapmayı düşünüyorsunuz ya da gerekli denetimler yapmayı düşünüyor musunuz?
- 8) Bakanlığınız insan sağlığını ölümcül raddede etkilediği görülen jeotermal akışkanların, işletmelerin, maddi çıkar amaçlı keyfi uygulamaları nedeniyle reenjeksiyon yöntemini kullanmayarak, yüzeye salmalarına daha ne kadar göz yumacaktır?
- 9) Önemli bir ziraat ağına sahip olan Aydın'da, jeotermal üretim neticesinde açığa çıkan zehirlerin, akışkan ve buhar yoluyla doğaya denetimsiz salınımı sonucunda, tarım arazilerinin olumsuz etkilendiği ve buna bağlı olarak; incir, zeytin, kestane, pamuk gibi ürünlerde, rekolte ve kalite düşüşünün yaşandığı görülmektedir. Bu anlamıyla Aydın ve çevre illerde tarımın kurtarılması için elzem bir öneme sahip olan jeotermal santrallerin çevreye uyumlu bir niteliğe kavuşturulması adına gerekli adımlar atılacak mıdır?
- 10) Aydın'da yaşanan kanser vakalarının jeotermal atıklar nedeniyle artış gösterdiği yönündeki iddialara dair Bakanlığınız herhangi bir çalışma yapmayı düşünüyor mu?
- 11) Enerji üretiminin, çevre ve tarım arazileri üzerindeki olası olumsuz etkilerini önlemek, Bakanlığınız hedef ve amaçları arasındayken; jeotermal üretim neticesinde doğaya karışan su ve buharın Germencik'te doğa ve tarım tahribatına neden olduğuna dair; daha evvel yaptığımız tüm başvurulara, verdiğimiz soru ve araştırma önergelerine rağmen, herhangi bir önlem almayışınızın nedeni nedir?